

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's Gravenhage; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groshéide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr S. O. Loos, 's Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr A. Ringnalda, Soerabaia; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 35 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

Aan de Lezers,
Met dit nummer beëindig ik mijn werkzaamheid voor „De Reformatie“.

Eerlang hoop ik mijn pensarheid op andere wijze voort te zetten en de thans onderbroken artikelen, voorzover ze dan nog aktueel zijn, te vervolgen.

HEPP.

INHOUD: Uit de Schrift: Wat blijft. (1 Petri 1:4) — Kerkelijk Leven: Synode-Indrukken. IV. — Lit. en Kunst: Het sonnet als de dichtvorm der Tachtigers. — Kerkenieuws: Verslag Gen. Synode te Arnhem. — Advertentiën. — Inhoud 10e jaargang.

UIT DE SCHRIFT

Wat blijft.

... Wedergeboren... tot een onverderfelijke, en onbevlekkelijke, en onverwelklike erfenis, die in de hemelen bewaard is voor U. 1 Petri 1:4.

We hebben op aarde onze hoogtijden; onze blijde belevingen; de glanspunten van ons bestaan; we hebben er onze feesten en onze genietingen, onze vreugden en onze genoeglijkheden...

We hebben op aarde onze bezittingen en onze schatten; misschien onze huizen en onze akkers; misschien weinig huisraad maar veel blozende, gezonde kinderen; misschien een enkel stukske bezit met veel dierbare herinneringen...

We hebben op aarde de vervulling van veel verwachtingen; verwachtingen die we dagen, misschien jarenlang koesterend droegen, voorzichtig en teer. En dat alles is zoo mooi...

En toch — ook het mooiste gaat voorbij. Het verderf strekt zich uit ook over het beste wat we als aardsch bezit ontvingen.

En ach, dit is het tragische, dat ook over het liefste en het mooiste de schaduw valt van de vlek der zonde. Neen, ik denk niet eens in de eerste plaats aan dat mooie, dat tastelijk en grijpbaar is, maar ook aan datgene, wat zoo hóóg geestelijk van aard is, dat het door geen zonde schein bezodeld. Uw kostelijkste ijver voor de zaak des Heeren, heeft toch een trekje van eigenrechtigheid of van onwaarachtigheid in zich. In onze beste uren zien we dat.

En dat maakt iemand menigwerf zoo moede loos. Alles, alles, is bezodeld en bevekt. Ook onze liefde, die brandt; ook onze ijver, die ons schijnt te verteren.

Ja er zijn dan dingen, die onze aandacht dagen, maanden, misschien jaren gespannen kunnen houden.

Maar toch, zijn we dan niet als 't kind, dat weer vraagt om ander speelgoed. Voor ons besef is zoo spoedig „het mooie“, of „het nieuwe“ van de dingen af...

En wij zelf...

Ach, wij zelf... hoe lang duurt het in ons leven — en we merken, dat het proces van de verwelking komt ook over ons. We werken en draven en slaven en zwoegen en graven en misschien zijn we bezig den ganschen dag en een deel van den nacht, en onder dat alles worden we zóó maar... oud.

De jaren vliegen voorbij...

Er is geen grooter tragedie dan die van het alledaagsche leven; hier toch ligt het tragische in het onafwendbare, het stellige van het lot, dat we dragen, zonder dat we er aan denken willen.

..

En dan die erfenis voor Gods kinderen. Het recht op die erfenis, die onverderfelijke, onbevlekkelijke, en onverwelklike is, ontvingen ze in hun wedergeboorte. Als kinderen des Allerhoogsten ontvingen ze van hun Vader een heerlijk erfrecht, een erfrecht, dat hun straks in het bezit brengt van een erfenis in de hemelen.

Christus zelf heeft door Zijn opstanding een levende hope vóór hen en in hen gewekt; die erfenis wacht, dat weten zij, wier hope in Christus vastligt.

Zij wordt in de hemelen, voor ons, bewaard.

Gelukkig maar, dat wij die erfenis niet behoeven te bewaren.

Gode zij dank, dat Hij zelf de zorg er voor op zich nam.

Zie, die erfenis blijft altijd dezelfde. Wat er ook verandert in dit leven; er is geen mogelijkheid, dat men ons die erfenis aanraake: ze is onder Gods hoede.

O, er zij er velen, die ook die erfenis nog wel in hun handen zouden willen hebben. Dan zouden ze „zekerder“ zijn. Ach, begrijpen ze dan niet, dat hier juist geloofsovergave gevraagd wordt? Dat hier juist de eisch is om te aanvaarden Vaders zorg? Want als wij den Vader liefhebben, dan is alles wat van Hem is van ons; als wij in den Zoon, onzen Borg Jezus Christus, een heilig kinderrecht hebben, dan juist hebben wij de volle erfenis te wachten. Maar die blijft onder het bestel van den Vader.

Ja, we hebben wel weinig verlangen vaak naar die erfenis. We zitten vaak zoo vast aan de vervelende bladeren en aan de bezodelde en beviekte en vergaande „mooie“ dingen dezer aarde. Soms moet God ons héél hard losmaken van dat, wat voorbijgaat en in wezen waardeloos is.

Dan legt Hij ons een kruis op. Ja, een kruis noemen wij menschen dat. Maar onze God leert ons erdoor om te zingen:

Nu reis ik, getroost, onder 't heiligend kruis,
Naar 't ergoed daarboven, in 't Vaderlijk huis.
J. W.

KERKELIJK LEVEN

Synode-Indrukken.

IV.

Het Leerboek.

Het Leerboek doorliep sinds de Synode van Leeuwarden een lijdensgeschiedenis.

De Proeve van 1923 vond te Utrecht geen gunstig onthaal.

De opdracht der Deputaten werd daar gewijzigd. In 1927 te Groningen kwamen de Deputaten met leege handen.

Voor de Synode van Arnhem hadden zij een nieuw ontwerp, althans voor de catechisatie der grooteren, gereed.

De kritiek was bijna algemeen.

Sommiger kritiek droeg zelfs sporen van felheid. Er werd ook kritiek uitgebracht, die ongemotiveerd en onjuist was.

Het leek mij dan ook een daad van barmhartigheid, toen de commissie voorstelde, om op dit spoor niet voort te gaan.

Maar toen begon er weer een lijdensgeschiedenisje.

Over wat binnenskamers al zoo te berde werd gebracht, zwijg ik.

Doch wat naar buiten openbaar werd, was dit. De commissie stelde voor geen nieuwe Deputaten te benoemen, maar te wachten, tot iemand eens een leerboek schreef, dat de algemeene goedkeuring wegdroeg.

Daartegenover stelden anderen voor om wel Deputaten te benoemen, wier taak het is tot het schrijven van zulk een leerboek op te wekken, en als er één of meerdere bij hen werden ingezonden, dit te beoordeelen. Zulk een Deputaatschap is wel een unicum in ons kerkelijk leven. Het verloor het karakter van een jury.

En nu werd het een getob.

Eerst staakten de stemmen over beide voorstellen.

Het stond 27 tegen 27. Twee Synodeleden waren afwezig.

Later werd de Proeve herhaald.

Het jury-voorstel won het met één stem. Thans was de verhouding 27 tegen 26. Drie Synodeleden ontbraken. Waren allen op hun post geweest, dan zou de uitslag misschien anders zijn uitgevallen.

Neen, het ging niet voorspoedig.

Gelukkig betreft het hier geen kwestie van buitengewoon gewicht.

Alleen zijn velen wellicht geneigd de jury-Deputaten te beklagen.

Zij zullen wel eens naar elkander moeten schrijven of telefoneeren: hr. N., ziet gij nog niets komen?

In het woord van prof. Hoekstra schuilt trouwens wel eenige waarheid, dat wanneer een engel uit den hemel een leerboek concipieerde, het nog niet bij allen genade zou vinden.

Zelfs geloof ik, dat het werk van een engel uit den hemel door ons zondige menschen nog ongunstiger zou worden ontvangen dan de Proeve, die thans werd verworpen.

Totaal-Indruk.

Nu de Synode is geëindigd, is het mogelijk, bij benadering een totaalindruk te geven.

Die te laten vooropgaan vóór we in nader details afdalen, heeft iets voor.

Zoo kan men de bijzonderheden bezien in het licht van het geheel.

Daarvoor worden de indrukken over de afzonderlijke handelingen allicht zuiverder, al blijven ze natuurlijk subjectief.

Een eerste vraag is wel deze: behoort de Synode van Arnhem in 1930 tot de groote Synodes?

Na de ineensmelting van 1892 hebben we niet heel veel groote Synodes gehad.

Hiertoe kunnen m.i. slechts gerekend worden die van Middelburg in 1896, van Utrecht in 1905, en van Leeuwarden in 1920.

Vanzelf laten we de Synode van Assen buiten beschouwing. Deze was in alles buitengewoon.

Kan de jongste Synode zich hiernaas meten? Daarop moet, dunkt mij, ontkennend worden geantwoord.

Ontegenzeggelijk zijn er belangrijke beslissingen genomen.

Maar de behandeling van de voornaamste punten laat een niet al te bevredigenden indruk achter.

Naar het ons voorkomt, heeft de vrees te veel stemmen gehad.

Op één punt moest zij haar invloed inboeten, n.l. op dat van het vrije kerklied.

Overigens deed zij zich geducht gelden.

Dat zij onder de maat bleef ligt niet aan het werken.

Er is gewerkt als een paard.

Het recreatisme (woord door een der Synodeleden gesmeed) had geen gelegenheid zich te ontwikkelen.

Van den Synodalen auto-tocht, schoon in uitzicht gesteld, is niets gekomen.

Er zijn zelfs afgevaardigden geweest, die gedurende hun vijf-weeksch verblijf niet eens den Rijn hebben gezien.

In deze gaat de Synode met een vrij geweten uit.

Maar de indruk van meederen was, dat er te onmethodisch is gewerkt.

Bij het scheiden van de markt werd er een verstandig besluit genomen, n.l. om in het vervolg een typiste aan te stellen, die de konklusies van alle commissoriale rapporten tikt en vermenigvuldigt. Als die nu maar vroeg genoeg worden rondgedeed, kan dit een bezonken oordeel bevorderen en het improvisatorische minimaliseeren.

Daarmee is men er echter nog lang niet.

Wat wij aan het begin van de Synode voorspelden is uitgekomen.

Aan de commissies is te voren te weinig tijd gegund.

Te vroeg ving de Synode met haar publieke zittingen aan.

Zoo kwam het, dat de commissies nog in de laatste week moesten vergaderen.

En treft men dan een praeses, die er een handje van heeft, om de rapporten, wanneer de discussies daarover te ingewikkeld worden of hem niet bevallen, naar de commissies terug te zenden, dan is Leiden geheel in last.

Een enkele maal lokte dit dan ook verzet uit. Hier dienen verbeteringen te worden aangebracht. Deze Synode had een bepaalde signatuur.

Kort uitgedrukt kan men zeggen: zij droeg de signatuur van den praeses.

De praeses had het agendum geheel in zijn hoofd. Hij beschikt over een groote mate van scherpzinnigheid, welke, hoe moe hij er soms ook kon uitzien, hem geen oogenblik verliet.

Daaraan paart zich bij hem een bewonderenswaardige handigheid.

Telkens wist hij zijn zin binnen te halen.

Want hij was geen voorzitter, die verbergde, wat hij zelf gaarne wilde.

Integendeel, op sommige momenten openbaarde hij dat met woorden, armen en beenen tegelijk.

Zijn houding van de laatste drie weken verschildde zeer van die in de eerste twee.

Hield hij zich eerst meer op den achtergrond, later stelde hij zijn opinie meer op den voorgrond.

Dikwijls oefende hij kritiek op rapport of conclusie vóór nog iemand aan het woord was geweest.

Zelfs gebeurde het, dat hij kortweg het „ad patibulum“ uitsprak, zonder de Synode verder te raadplegen, in de onderstelling ongetwijfeld, dat indien zij bezwaar had tegen zijn oordeel, zij zich wel zou niten.

Toch zou ik niet gaarne willen, dat dit op onze Synodes regel werd.

Ik voel meer voor de gewoonte, dat de praeses de vergadering laat spreken en zelf zooveel mogelijk zwijgt.

Ik geloof ook, dat dit voor een goeden gang van zaken gewenscht is.

Men voorkomt zodoende ook ontevredenheid bij hen, die het gevoelen van den praeses niet deelen.

We hopen Ds Schouten nog vaker in het praesestoelte van onze Synodes te zien.

Hij heeft er de kwaliteiten voor.

Maar op het aangewezen punt korrigeere hij zich.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST

Het sonnet als de dichtvorm der Tachtigers.

Aan de artikelen ter beantwoording van gestelde vragen, waarmee we na de vacantieperiode deze rubriek weer begonnen zijn, moge ik nog één bijdrage toevoegen, ter afdoening van een vraag, die na wat behandeld werd nog overbleef.

Kort geformuleerd luidt ze: hoe is te verklaren de duidelijke voorkeur, die de eerste Tachtigers hebben getoond voor den sonnetvorm? Perk, Kloos, Verwey, Van Eeden en andere voormannen van Tachtig kozen voor hun poëzie den sonnetvorm met een regelmatigheid, die op een bepaalde overweging schijnt te berusten. Is er van zulk een overweging sprake en valt die ook aan te wijzen?

Een vraag, die blijkbaar weer voortkomt uit den kring van letterkundestudeerenden, die zelfs eenigszins naar het examen reikt.

Zoo op 't eerste gezicht betreft ze een detailvraag en zou men haar voor beantwoording in dezen vorm misschien te minucieus kunnen achten. Maar, wanneer men haar ziet in haar strekking, wordt het toch wel duidelijk, dat een behandeling in het verband van een artikel voor de lezers van deze rubriek betekenis hebben kan. Want een ontleden van de inderdaad opvallende voorkeur der eerste Tachtigers voor den sonnetvorm, brengt ons als vanzelf tot een beschouwen van de kunstopvatting der Tachtigers en daarmee zijn we weer op algemeen terrein.

Voor een juist inzicht in de zaak is het noodig, dat we, zij het in 't kort, ons rekenschap geven van wat de sonnetvorm eigenlijk is.

Een nieuwigheid van de Tachtigers was hij niet. Voor het eerst gebruikt door Petro della Vigne, een Italiaan uit de 13e eeuw, is hij door de talentvolle aanwending bij Petrarca een dichtvorm geworden, die sinds de Renaissance voortdurend voorkomt en in de wereldliteratuur een groote plaats heeft gekregen. Dichters als Dante, Milton, Shakespeare, Goethe, Verlaine, Beaudelaire hebben sonnetten geschreven, en ten onzent vinden we het sonnet bij v. d. Noot, van Hout, Vondel, Hooft en vele anderen. In zijn vastheid van type bestaat het uit veertien versregels, gegroepeerd naar tweemaal vier, twee quatrinen, en tweemaal drie, de terzinen. De quatrinen vormen samen het z.g. octet, de terzinen het sextet. In den regel is er ook een vast rijmschema: de quatrinen hebben doorgaans twee, de terzinen drie rijmklanken. Het sonnet bestaat dus naar den vorm uit twee hoofd-deelen: de duidelijke scheiding ligt tusschen octet en sextet.

Overeenkomstig dezen vorm is nu de inhoud: ook die bestaat uit twee deelen en ook ten dezen

ligt de wending of volta bij het einde van het octet. En dan is er ook eenzelds harmonisch verband tusschen de beide deelen, als formeel door het rijm wordt gevormd, want ze verhouden zich tot elkaar als praemisse en conclusie. In de twee quatrinen wordt een gedachte geponoord, in de terzinen krijgt die gedachte gestalte, hetzij door vergelijking, hetzij door „ogenstelling. Vele sonnetten beginnen immers hun octet met: gelijk, waarna dan de sextet inzet met: Zóó; ten voorbeeld herinner ik aan het bekende sonnet van Hélène Swarth:

octet:
GELIJK een speler, die zijn geld en goed
Verspeeld heeft...

sextet:
ZOO heb ik al mijn kansen op geluk
... verspeeld.

Of ook komt na wat in het eerste deel gezegd werd het tweede met een maar: men denke b.v. aan het sonnet van Alex Gutteling:

octet:
Wie schrijft door zonnelicht en vooglenlied
.... denkt aan sterven niet.

sextet:
MAAR wie in eenzaamheid in 't donker huis
Te bed ligt...
Die weet dat elke tik (van de klok n.l.)
den dood hem nader brengt.

Uit dit alles blijkt, dat het kenmerkende van het sonnet is, dat het een eenheid vormt, formeel en materiëel, dat er een zekere wetmatigheid is en een strakheid, die voortvloeien en uit het bepaalde vormsysteem en uit de gedachten-verbinding van den inhoud. De dichter, die den sonnetvorm gebruikt, is aan bepaalde wetten gebonden.

Deze strengheid is niet altijd gewaardeerd: men heeft er wel in gezien een onrechtmatige inperking van de vrijheid, die den dichter toekomt. Ten Kate b.v. maakte het sonnet in „Braga“ belachelijk:

geverfde pop, met rinkelen omhangen,
gebulte jonkvrouw in uw staal korsel
Lamzaligste aller vormen, stijf sonnet.

en streek er het vonnis der vernietiging over:

Neen, de echte Muze eischt vrijheid; en het lied,
onhoudbaar uit het zwoegend hart gerezen,
Zij als een bergstroom, die zijn band ontschiet!
Gij deugt tot niets!...

Tot op zekere hoogte zou men van de Tachtigers ook een soortgelijk oordeel hebben verwacht. Kampioenen als zij waren voor het individualisme en afkeerig van alles wat conventie en voorschrift heette, moest hen de wetmatigheid van het sonnet van dezen dichtvorm afkeerig maken, zoo zou men zeggen. En de werkelijkheid leerde juist het omgekeerde. Perk strafte zelfs Ten Kate af in het sonnet, dat hij als een beginsel-verklaring aan zijn Mathilde-cyclus deed voorafgaan:

Klinkt helder op, gebeeldhouwde sonnetten!
Gij, kinderen van de rustige gedachte!
De ware vrijheid luistert naar de wetten:
Hij stelt de wet, die uwe wetten achtte.

Hoe — en daarmee kom ik dan tot de eigenlijke vraag — hoe is dan die voorliefde van de Tachtigers voor het sonnet te verklaren?

'Is het besef, dat het sonnet bij uitnemendheid drager is van schoonheid, dat ze zoozeer aan dezen vorm deed hechten. Ze zagen, dat het de juiste vorm is voor wat ze boven alles wilden: lyrische ontboezeming, omdat het een eenheid is en een harmonie, en omdat het een groote ritmische schakering toelaat, die juist mogelijk maakt wat Ten Kate ontkende: dat het lied, uit het zwoegend hart ontroezel, als een bergstroom voortschiet. Albert Verwey heeft het uitgesproken toen hij zei, dat „deze dichtvorm... voor de nieuwere poëzie, voor de nederlandsche zoo goed als voor de heele europeesche, van groote betekenis (is), (want) hij geeft krachtig te kennen, dat het redeneërend element in de dichtkunst wordt teruggesteld en de lyrische uiting op den voorgrond komt“. Het sonnet sloot dus als dichtvorm aan bij wat de Tachtigers van de poëzie verlangden en wat ze, in afkeerigheid van wat een vorige generatie met haar redeneërende verzen had geleverd, vooropstelden.

Carel Schar ten, in zijn „Krachten der Toekomst“, teekende de waardij van het sonnet, toen hij de nieuwe opvatting omtrent de schoonheid van een vers aldus ontvouwde: „De schoonheid van een vers bestaat in dien stroom van innigheid, in dat levensmagnetisme, dat, naar den aard van dat leven, op die en geen andere wijze de woorden tot elkander trekt, in die en geen andere figuren de rijen van woorden schaart om elkaar, de rijmen wekt op die en geen andere plaats, na die en geen andere voorafgaande klanken, in die en geen andere ritmische lijn als aan een buigenden halm vonkelend, en onderling de rijmen tegen elkaar zet, tegen elkaar aan doet kleuren in dat en geen ander accoord. De schoonheid van een vers bestaat in dat eenvoudige wonder, in die wonderbaarlijke alchemie, die de glanslooze, looden woorden doet ómvloeien in 't zuivere goud van het gezang...“ Dat is, in woorden omschreven, het beeld van

't sonnet: het ómvloeien van in zichzelf glanslooze woorden in 't zuivere goud van het gezang en daarom stelden de Tachtigers het zoo hoog, omdat ze dat zuivere goud voor alles zochten.

Nog directer heeft Willem Kloos zich uitgesproken in het eerste deel van zijn „Nieuwere literatuurgeschiedenis“, toen hij over het sonnet schreef: „Het sonnet — naar den wille des meesters beurtelings zoetrokig minnedicht of stroomende hymne uit de diepten der ziel, als een attische zuilenrij open en helder, of met het halflicht en de mysteriën van een Gothisch booggewelf, val iedere flikkering en tint van het menschelijk gemoed in een vorm, die den geheelen schat van middelen en krachten, door het rijm geschapen, met al de subtiële kunst van de lyriek der Ouden verbindt, en er schuilt niet minder noodzakelijkheid en wet in de schijnbare willekeur, waarmede hier de keer van de basis afhangt, dan zich in de chorische responsie van 'n Pindaros en 'n Sophocles vertoont. Iedere aandoening is als een golf der ziel. Zij wordt geboren en rijst tot haar toppunt en lost zich weer op in zachtere breking en forskeren slag. Deze mijmert en droomt, verliest zich in zich-zelve, en vergaat al ruischend in glimlach of tranen: gene komt en stuwt zich voort en stormt al hooger, maar valt weer terug in woemoed of hopen, of dwingt zich en staat in willend besluit. Niet anders de rhythmische golf van het sonnet, die met de quatrinen nader en greift in stijgende rolling, om zich weer uit te storten met de terzinen en te vervloeden in schuimende branding, of fonkelende druppelen, of rustige eb. Er zou een belangwekkende studie te schrijven zijn over de verschillende rijmschikkingen en technische fijnheden van versval en overgang, waardoor deze „lamzaligste aller vormen“ iedere rimpeling van het gevoel, iedere wending van het sentiment, iederen ademtocht der schoppende stonde vasthoudt en weergeeft, zooals de plooiën en vlakken van het vochtige kleed de ronding en de lijnen van het lichaam daaronder verraden.“

In dit, wel lange, maar zeer illustratieve citaat, is het antwoord op de gestelde vraag gegeven en tegelijk tot uiting gebracht, waarom het sonnet als dichtvorm geheel correspondeert op de Tachtigersgevoelens omtrent kunst.

C. T.

In het voorafgaande artikel dient een storende drukfout te worden hersteld, Pag. 380, 2e kolom, regel 2 van onderen staat: voor het christelijk besef is de individualiteit de wonderplek van het leven. Lees: wondeplek.

KERKNIEUWS

Generale Synode der Geref. Kerken te Arnhem.

Avondzitting.

De avondzitting werd geopend met samenzang van Psalm 81: 11 en 12.

De voorzitter stelde aan de orde de punten betreffende den uitbouw der belijdenis. Dr W. A. van Es rapporteerde namens Commissie I over dit rapport van Deputaten der Generale Synode van Groningen inzake deze materie.

De Commissie stelde de Synode voor: 1o. den Deputaten dank te zeggen voor hun belangrijken arbeid;

2o. uit te spreken, dat er aan uitbreiding der Belijdenis, inzonderheid in zake de leer van de Heilige Schrift, behoefte is;

3o. te besluiten, dat in deze behoefte het best kan worden voorzien door een nieuw symbool, en dit op een wijze als door de Deputaten wordt aanbevolen;

4o. op nieuw Deputaten te benoemen, die de opdracht hebben: a. het overleg met de buitenlandsche kerken over deze uitbreiding der Belijdenis voort te zetten;

b. den kerken alsnog gelegenheid te geven tot een nader door hen te bepalen datum opmerkingen en wenschen naar aanleiding van de aangeboden proeve bij hen in te zenden;

c. de proeve tot een concept nader uit te werken, daarbij rekening houdende met de opmerkingen en wenschen, die reeds zijn ingezonden, en nog zullen worden ingezonden, en den kerken dit concept een half jaar vóór de a.a. Generale Synode te doen toekomen.

De bespreking en beslissing over dit onderwerp werden uitgesteld.

Prof. Dr A. G. Honig rapporteerde namens Commissie IV over het schrijven van „de bijzondere vergadering van Miss. Dienaren des Woords op Soemba“, waarbij ter goedkeuring door de Generale Synode, naar Art. 16 Z. O. een in het Maleisch gesteld en in het Nederlandsch vertaald doopsformulier werd aangeboden.

Uitgesproken werd, dat het gewenscht is, dat dit concept-formulier nog eens worde overwogen in verband met opmerkingen van de commissie en dat daarna het concept ter goedkeuring aan de Synode aangeboden worde.

De J. A. C. Rullmann rapporteerde over de visitatie der Zendingen en stelde voor, dank te zeggen aan de algemeene vergadering van Zendingen op Midden-Java en Soemba over de toegezonden visitatie-rapporten.

De W. Breukelaar rapporteerde over het bezwaarschrift van den oud-zending J. J. van Alphen.

Besloten werd, de handelingen van Deputaten voor de Zending terzake goed te keuren en deze zaak thans — de heer van Alphen is overleden — als gesëindigd te beschouwen.

De Breukelaar rapporteerde verder over de herziening Zendingen.

Besloten werd: 1o. de voorstellen tot herziening van eenige artikelen der Zendingen thans niet in behandeling te nemen;

2o. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, de volgende Generale Synode te dezer zake te dienen van gemotiveerd advies.

Tenslotte rapporteerde Ds W. Breukelaar over het telegram van Ds W. van Dijk te Karoeni, waarin deze bezwaar indiende

tegen door...
Ov...
Syno...
1...
Dijk...
van...
heeft...
kerke...
„een...
verre...
niet t...
word...
2...
Dijk...
De...
Bera...
leden...
Be...
zij z...
art...
getu...
geme...
doopt...
dat d...
H. B...
uitvo...
De...
van l...
zal o...
De...
De...
samer...
in gel...
Na...
Op...
de co...
aange...
a...
den t...
lied...
om d...
heid...
zijn v...
bij d...
ambt...
De...
het ra...
Ach...
laar...
C. Ke...
Meijn...
en Da...
Dr...
aanle...
en Pr...
kant...
niet d...
zulver...
Woort...
aange...
des W...
Ds...
schrift...
De...
L...
de afz...
het o...
oordee...
heeft...
haar...
en t...
op aar...
der m...
2...
waard...
Ds va...
besteed...
voor d...
tussch...
de per...
handeli...
3...
dragen...
kanten...
art. X...
Synode...
unifort...
dienst...
van h...
gezong...
Genera...
Januar...
han...
Genera...
4...
Keboen...
Dienar...
In d...
97: 1...
seconde...
met de...
De l...
voortge...
Prof...
eenvolg...
De li...
dat doc...
„De...
le...
arbeid...
2e...
daaraan...
der bel...
over te...
3e...
Dr V...
Nog...
Dijk...
De z...
In de...
en 12...
voortge...
Nada...
lieden...
K. Dijk...
Ds H...
ouderl...
volgend...
De G...